

Opery

Celovečerní opery Ondřeje Kyase a Pavla Drábka:

(Pickelhering 1607 – Společná smrt milenců v Šinagawě – Dýňový démon – Ponava)

- **Pickelhering 1607 aneb Nový Orfeus z Bohemie (2007)**

Kratochvilná opera – Motto: „Tak můžem? – Můžeme. Vždycky můžem!“

Libreto: Pavel Drábek

Hudba: Ondřej Kyaš

Dirigentka: Gabriela Tardonová

Režie: Tomáš Studený

Scénografie: Sylva Marková

Osoby a obsazení (aktuální obsazení 25. 6. 2014)

Slavata (baryton): Aleš Janiga

Lucie (soprán): Lucie Kašpárková

Jahoda (baryton/bas): Jiří Miroslav Procházka

Kašpar (tenor): Jakub Tuček

Green (bas): Jan Štáva

Reynolds (baryton): David Vonšík

Dóra (mezzosoprán): Lucie Hilscherová

Klofáš (baryton): Ondřej Kyaš

Šmerda (tenor/kontratenor): Petr Pytlík

Komorní orchestr

archi (4-3-2-1-1), fl, ob, cl, fg, trbn, perc, cemb

Technické a provozní informace

- hrací prostor minimálně cca 8 x 8m, na něm podium min. 4 x 4m vysoké min. 40cm, dřevěná lavice, za podiem, židle pro účinkující
- jednoduché osvětlení (min. přívod el. 220/6x500W)
- orchestr v prostoru vedle podia. (min. židle, přívod el. 220/18x20W)
- elevace pro obecenstvo (u vyššího podia není nutná)
- délka opery: cca 80 minut (představení má přestávku)

Pickelhering 1607 vznikl při příležitosti 400. výročí vzniku první opery, Monteverdiho *Orfea*, a je poctou anglickým kočovným komediantům. Opera je každoročně reprízována a našla si již mnoho příznivců. Uváděna bývá často i open-air, v prostorách, které samy o sobě vytvářejí kulisu pro její historický námět, např. na nádvoří Domu Pánů z Kunštátu v Brně, na zámku v Náměšti nad Oslavou anebo Mikulově. Příběh volně pracuje s historickými reáliemi i postavami a rozvíjí svou vlastní zápletku, v níž nechybí milostný konflikt. Skladba se drží tradičního formálního členění na uzavřená čísla a v ději jsou jímavá ariózní zastavení. Operou provází komické postavy dvou strážných alias českých čertů, Klofáše a Šmerdy (baryton a kontratenor), kteří v krátkých forbinách koření jednotlivé situace hry svým naivním a zároveň prorockým humorem. Všechno je inscenováno přiznaně, v duchu scénického minimalismu a hereckého maximalismu

kočovných komediantů. Jde především o to, pobavit diváky vytříbeným vtipem; slovy principála anglických komediantů Greena: „...jde o to, aby nás spolkli celé a zůstala jen chuť, jen požitek, jen vkus.“

Pickelhering – komická postava v kusech anglických a holandských kočovných hereckých skupin v 17. stol., výraz znamená také „nasolený sled“ – slaneček“.

Děj opery

(Jindřichův Hradec, zjara roku 1607)

Prolog – Angličtí komedianti Green a Reynolds a zpěvačka Dóra před branami.

1. část – Slavata se svým rádcem Jahodou chystají oslavy výročí sňatku. Slavatova žena Lucie je zaujatá příchodem anglických herců, které chce Slavata nechat na oslavách hrát a pověřit mladého Kašpara, aby se o slávu postaral. Kašpar tajně usiluje o Luciinu lásku.

2. část – Komedianti sehraji na ukázkou italskou komedii.

3. část – Slavata si před odjezdem z města přeje, aby při oslavách herci sehráli nějakou novinku, hru v novém zpívaném žánru o Orfeovi. Kašpar se vnutí do titulní role.

4. část – Přípravy hry. Jahoda podezírá Lucii z důvěrného chování vůči Reynoldsovi. Kašpar je zasvěcován do hereckého umění. Dóra pochybuje o smyslu hereckého života. Jahoda jí nabízí zázemí, Kašpar lásku.

5. část – Slavata po návratu zuří kvůli údajnému sblížení Lucie s hercem. Zasáhne uprostřed hry a nechá komedianty i s Kašparem vyhnat za hradby. Dóra se rozhodne zůstat u Jahody.

Epilog – Komedianti opět před hradbami. Kašpar odchází s herci na další štaci.

• **Společná smrt milenců v Šinagawě (2009)**

Lyrická komorní opera na hraně života a moře – Motto:

„Má paní je teď motýl, který snil, že je má paní.

Kolik jí zbyde z motýla, až křídla spánku ztratí?“

Libreto: Pavel Drábek

Hudba: Ondřej Kvas

Režie: Tomáš Studený

Dirigent: Tomáš Hanák

Scénografie: Sylva Marková

Choreografie: Hana Košíková

Osoby a obsazení (premiéry 17. 2. a 3. 3. 2009 na festivalu Opera 2009)

Hanako (soprán): Lucie Kašpárková

Služka (soprán): Jana Chocholatá

Pán (baryton): Aleš Janiga

Sluha (tenor): Jakub Tuček

Vypravěč (bas/baryton): Martin Šujan

Vypravěč – alter ego (pohybová role): Hana Košíková

Komorní orchestr

vln 1, vln 2, vln 3, vla, vcl, fl, ob, fg, perc, el. guit/keyb

Technické a provozní informace

- hrací prostor/jeviště: min. 7 x 7m
- prostor pro orchestr (buď po straně, nebo v orchestřišti)
- scénická dekorace smontovaná z dřevěných lávek a kovových podstavců, max. výška 70cm, + dekorace z bambusu ve tvaru T ukotvená k zemi (kovový stojan)
- scénické osvětlení
- elevace pro obecenstvo
- délka opery: cca 70 minut

Společná smrt milenců v Šinagawě znamenala důležitý moment ve směřování Ensemblu Opera Diversa. Vedle autorského počínu se začíná prosazovat výrazněji i jevištní tvar a inscenace je propracovaná po scénografické, režijní, herecké a pohybové stránce. Postavy příběhu se pohybují v úzce vymezeném spletitém prostoru visutých lávek, které připomínají jednak omezenost pevně konvencemi určeného života, jednak i hrany, na kterých se jednotlivé osudy pohybují. Charakteristickým prvkem libreta a potažmo i hudby je určitá úsečnost či těkavost v řeči samé i v dějové a situační struktuře příběhu, a zároveň velmi křehká a obrazná symbolika a metaforika. Příběh – podobně jako vzpomínky, myšlenky i sny – se skládá ze střípků, které zacelujeme do souvislých významů až teprve tehdy, kdy souvislé významy k něčemu potřebujeme.

Obsah opery

Bývalá kurtizána Hanako se rozhodne skoncovat se svým dosavadním životem. Netuší však, jakou zlobu tím vůči sobě vyvolá. Pán, jenž si ji vydržoval, je tak uražen jejím odmítnutím, že jí usiluje o život. Mimoděk ho donutila uvědomit si, jak je na ní citově závislý, aniž si to kdy připouštěl. Služka ji začne nenávidět, protože doposud se cítila morálně lepší a zároveň nepostradatelná, a svým rozhodnutím jí Hanako vnáší do života zmatek a převrací její uspořádání. Sluha, který byl pasivním otrokem Pánovy vůle, v sobě nalezne sílu se vzepřít a uniknout pro zdánlivou slabost – nedokáže vraždit. Při závěrečném střetu se Pánova zloba rozplyne, když obdrží zprávu o smrti své sestry. Služka sice zůstává zlostná, avšak nemá už pro svůj hněv oporu. Hanako a Sluha spolu nakonec odplouvají.

- **Dýňový démon ve vegetariánské restauraci (2010)**

Gastronomický gesamtkunstwerk na pomezí Halloweenu a Dušiček

Libreto: Pavel Drábek

Hudba: Ondřej Kvas

Dirigentka: Gabriela Tardonová

Režie/recept: Tomáš Studený

Scénografie: Sylva Marková

Choreografie: Hana Košíková

Osoby a obsazení (premiéra 30. 10. 2010)

Dýně (soprán): Lucie Kašpárková

Majitelová (soprán): Hana Škarková

Majitel (bas): Jan Štáva

Pinkl (tenor): Jakub Tuček

Šéfkuchař (tenor/baryton): Tomáš Studený

Personál (3 tenory, 3 basy): Martin Fabián, Petr Pytlík, Ondřej Kvas
David Vonšík, Djordje Miljkovic, Pavel Blažek

Komorní orchestr
vln, vla, vcl, fl, cl, fg, pf

Technické a provozní informace

- hrací prostor minimálně cca 6 x 6m
- jednoduché osvětlení (min. přívod el. 220/6x500W)
- orchestr po straně (min. židle, přívod el. 220/8x20W)
- klavír
- elevace pro obecnostvo (nebo vyvýšené podium)
- délka opery: cca 80 minut

Dýňový démon si mezi diváky získal velikou oblibu a dočkal se četných repríz na mnoha zajímavých místech, např. v pražském Disku, La Fabrice, v Zadní synagoze na Třebíčském operním festivalu, v brněnském Domě umění, Kabinetu múz či Dělnickém domě v Brně-Židenicích. Za tři roky své existence se tahle opera stala něčím, co pro nás už neodmyslitelně patří k podzimu, jakýsi každoroční rituál loučení s létem. Zvláštností této férie je právě propojení osobité poetiky hudebního divadla souboru s nově se rozmáhající kulturou kulinařskou. O opeře, v níž se na jevišti přímo odehrává a ztvárňuje kuchařská magie stvoření jídla, lze s mírnou nadsázkou říct, že doslova vznikla v kuchyni. Na jejím počátku stál totiž skutečně recept na dýňový pokrm, s nímž Pavel Drábek pracoval při psaní libreta. Příběh stejně jako jevištní dění jsou tak s technologií přípravy vegetariánského jídla v těsné symbióze. Autor libreta o opeře říká: „... šlo a jde o onen základní dar, o kterém se zpívá, který se urodí a který lze pak vařit, a podobně ten, který vzniká, když někdo hraje nebo zpívá pro posluchače, i ten který se pro diváka na jevišti vaří a nakonec se mu rozdává. A vlastně i ten dar, o němž zpívá Majitelová – odpuštění, blízkost, příslib tepla na zimu a zároveň příslib slunovratu...“

Obsah opery

Majitel vegetariánské restaurace se v entuziastickém zápalu rozhádá se svou ženou i Pinklem. Oba odchází a on nakonec usíná obklopen svým kuchyňským personálem. Do restaurace se vkrade Dýně a představí se Majiteli v podobě pohledné dívky z venkova a poblázní ho, načež celou restauraci zcela ovládne. S Dýňovým démonem se v boji utká Pinkl navrátivší se v podobě vymítače z Bayreuthu. Poselství múz a umění je však rozmetáno podbízivým songem Dýně. Nakonec ji porazí Majitelová pomocí kuchyňské magie, Dýně je přemožena – uvařena. Nastává vystřízlivění a smíření obou manželů, zatímco hotový pokrm je servírován publiku.

- **Ponava (Zmizelé řeky) (2013)**

Celovečerní komorní opera o proudech skrytých pod zem

Libreto: Pavel Drábek
Hudba: Ondřej Kvas
Dirigentka: Gabriela Tardonová

Režisér: Tomáš Studený
Scénografka: Sylva Marková
Osoby a obsazení (premiéra 2. 12. 2013)
Ponava (soprán): Lucie Kašpárková
Král / Pluto (bas/baryton): Aleš Janiga
Blázen (tenor/baryton): David Vonšík
Řeky (soprán): Jana Vondrů
(druhý soprán/mezzosoprán): Veronika Pacíková
(mezzosoprán/alt): Pavla Radostová
Komorní orchestr
vln 1, vln 2, vla, cb, fl, cl, fg, trbn, perc (marimba, tam-tam), pf

Technické a provozní informace

inscenace počítá se standardně vybaveným divadelním prostorem

- jeviště: šířka 8m, hloubka min 12m
- dekorace na tazích:
 - hliníková konstrukce (4,5 x 2,5 x 1,5 m) potažená ze stran transparentní fólií
 - dekorace – mříž (hliník) 2x
- na zemi: roury na vzduchotechniku
- zadní projekce (na konstrukci na scéně – do mlhy)
- mlhostroj (mlhu posíláme do konstrukce)
- scénické osvětlení
- orchestr po straně (osvětlení, pulty)
- klavír
- elevace
- délka opery: cca 90 minut, představení má přestávku

Toto dílo je věnováno městu a jeho řekám – zejména těm proudům pod zem ukrytým, nad nimiž stojí domy, parky a nic netušící ulice. Opera *Ponava (Zmizelé řeky)* otevírá téma zamlčované minulosti. Žádné konkrétní reálie se ale v textu neobjevují. Vystupují tu symbolické postavy a také příběh je spíše metaforický. Název odkazuje k říčce Ponávce, tekoucí brněnským podzemím, k jedné z mnoha zmizelých řek – těch, které protékají městem a „překážejí“. Takové jsou všude na světě, v Londýně, v Paříži, v Miláně, v Moskvě, v Praze nebo v Torontu. Hra se dotýká mnoha nepohodlných věcí a otázek ukrytých hluboko v podzemí, stejně tak ale i v nás samotných. Jak často si vytváříme, přizpůsobujeme a ochočujeme historii? Ponava je odvrácenou tvář města. Je to fotografický negativ jeho příběhu. Ponava má ve svém toku vryty skryté městské dějiny... a město roste a násilně zabírá vše, co stojí v cestě – zastavuje, zazdívá a pohřbívá. A my ani často netušíme, že chodíme po ulicích, pod nimiž běží temné vody. Že žijeme nad zemí, pod níž dýchají dávné životy. Že pobýváme v domech, které měly patřit jiným. Ponava je tok, který s sebou přináší ty dávné duše, Ponava – to je chvění pod nohama...

Recenze – odkazy

- Recenze Josefa Hermana – [Divadelní noviny](#)
- Recenze Borise Klepala – [Město hudby](#)
- Recenze Šimona Kořeného – [Opera Plus](#)

- Recenze Tat'ány Škapcové – [Musicologica](#)
- Rozhovor s tvůrci v [Opus musicum](#)
- Trailer k premiéře opery na [youtube.com](#)

Děj opery

Prolog – Operu uvádí zlověstné zvolání temného vládce podsvětí.

- I. část* – Blázen přináší zprávu, že voda vynesla na povrch lidské ostatky. Král pompézně pověří Ponavu, aby obnovila a oživila věhlas města. Ponava je zaujata odkrytou minulostí, která k ní podvědomě promlouvá. Řeky přemítají nad údělem Ponavy. Ponava náhodou nachází bránu do podsvětí, v níž se jí zjeví Pluto a láká ji k sobě. Obraz z temnot po chvíli mizí a pohledy všech se upínají k ostatkům, jež teď vzbuzují mnoho nepříjemných otázek.
- II. část* – Vše je vzhůru nohama. Řeky naznačují Ponavě, že kosti mohli patřit i někomu jí blízkému. Král se všemi poctami ostatky formálně pohřbívá. Ponava odchází pryč, šokovaná a znechucená. V Řekách klíčí vzdor, Ponava se sestupuje do podsvětí, aby našla pravdu.
- III. část* – Řeky lamentují a ptají se, kam zmizela Ponava... Vstupuje rozrušený Blázen a ohlašuje bouři. Ponava vynáší z podsvětí děsivé památky, než ale stihne říct víc, Král ji uhrane. Tajemství je však prozrazeno, základy podkopány...
- IV. část* – Blázen usedá na trůn a laškuje s publikem. Ponava a její sestry se odhodlávají k odporu proti Králi, když se ale chystají Krále napadnout, Ponava se opět ocitne u vstupu do podsvětí a znovu se objeví přízrak Pluta.
- V. část* – Pluto svádí Ponavu do hlubin. Ona kouzlu podsvětí podléhá, žádá jen jedno: znát příčinu všeho toho zla. Vyjde najevo, že Pluto i Král jsou jeden a tentýž, dvě strany stejné mince, světlo i temnota. Ponava odhalí pravdu o Králi a ukáže jeho dvojí totožnost. Král ovšem povstává, a jako by se nic nestalo. Pravda vyšla najevo, znamená to ale něco? Ponava odchází rozčarována.

Další scénické kusy Ondřeje Kyase a Pavla Drábka:

- **Everyman čili Kdokoli (2013)**

Hra s písněmi, rozšířená z rozhlasové hry pro ČRo 3 Vltava podle stejnojmenné středověké morality

Autor textu: Pavel Drábek

Hudba: Ondřej Kyas

Režie a scénografie: Tomáš Studený

Osoby a obsazení (premiéra 23. 8. 2013)

Kdokoli, Bohatec: Jiří Bartoň

Smrt, Mág: Otakar Blaha

Přítelkyně, Mysl, Moře: Kateřina Dostalová

Bůh, Režisér: Tomáš Studený

Člověk, Elegán: Michal Marhold

Klavír: Jarmila Šranková

Technické a provozní informace

- hrací prostor minimálně cca 6 x 6m

- jednoduché osvětlení (min. přívod el. 220/6x500W)

- klavír

- elevace pro obecnostvo (nebo vyvýšené podium)

- délka: cca 50 minut

Everyman čili Kdokoli je původní hra s písněmi inspirovaná slavnou středověkou anglickou moralitou. Pavel Drábek nejprve přeložil dobový dramatický text, místo zamýšleného přebásnění však posléze vytvořil novou hru. Kmenový skladatel Ensemblu Opera Diversa Ondřej Kyas ji doprovodil několika šansonovými písněmi. Tento nový Everyman vznikl na objednávku Českého rozhlasu 3 Vltava jako původní rozhlasová hra.

- **Leviathan**

Hra s písněmi o touze, životě a smrti autorů Pavla Drábka, Marka McLaughlina a Lizzy Steel s písněmi Ondřeje Kyase.

Prazvláštně hořký příběh touhy korálkáře Nissena Picenika na motivy prózy Josepha Rotha (1894-1939).

Účinkovali:

Jiří Bartoň – Kateřina Dostalová – Otakar Blaha – Michal Marhold

klavír – Jarmila Šranková

violoncello – Iva Kalusová

klarinet – Jiří Rohel

režie – Tomáš Studený

scénografie – Sylva Marková

8. 12. 2014 v Mozartově sále divadla Reduta, Brno

Miniopery Ondřeje Kyase a Pavla Drábka

ukázky [zde](#)

cyklus *Labské horrorperry*:

- 1. *Smějící se hlava* (kantáta)
- 2. *Labe* (hydrologická árie)
- 3. *Mluvící dobytek* (opera)

cyklus *Japonské manželské miniopery*:

- 1. *Loupežnická nevěsta*
- 2. *Muž a žena v loďce*
- 3. *Zpívající ženich*
- 4. *Listonoš aneb Krytí plemenné něvské maškarády*

další nezařazené miniopery:

- * *Rýbrcoulova tůň*
- * *Podpatek, pinč a paní*
- * *Podkova profesora Bohra*
- * *Metařka listí aneb Náhlé zmizení podzimu*
- * *Mladý pán*
- * *Dva bratři*

Komorní opery spřízněných autorů:

- Miloš Štědroň (podle hry Huberta Krejčího): *Palackého truchlivý konec* (2013)
- Miloš Štědroň (podle Ludvíka Kundery): *Chameleon* (2015)
- Ivo Medek | Alois Piňos | Miloš Štědroň: *Věc Cage aneb Anály avantgardy dokořán* (1995)
- Lukáš Sommer | Václav Havel: *Ela, Hela a stop* (2010)